

Okkupasjon og ettertid HD

Som redaktør av Samfunnsliv, B. Dybwad Brochmanns organ inntil hans bortgang i 1956, har jeg forsøkt å sette meg inn i okkupasjonshistorien, men ennå i dag, 44 år etter 1940, dukker det opp nye momenter i sammenhengen.

Ole O. Mortensen forteller i diskusjon med Magne Bekkelund at Oslo ble ofret til tyskerne nærmest slik indianerne ofrer av hundene når sultne ulveflokker angriper. «Var det fordi denne regjeringen ikke ville risikere å få bombet sine egne boliger, som de kanskje håper å komme tilbake til etter «se-mje» med tyskerne, og fortsette å rote som før?» Dette er nytt for meg. «Mener nå Ole O. Mortensen at det ikke var Quisling som var den egentlige forræderen, men Nygårdsvold-regjeringen?» Mener du dette, hvorfor da ikke si det i klartekst, så ingen behøver å være i tvil om hva du mener.

Etter Brochmanns bortgang har jeg nemlig hevdet dette gjennom snart 30 år. Quisling og quislingene var ulykkesfugler midt oppe i et hasardspill om landets skjebne, ja, «kjærkomne» ulykkesfugler til å overskygge det virkelige krigsdramaet. Ja, slik er min og Samfunnslivs mening. Det fremgår ellers i nevnte diskusjon at på det første stortingsmøtet på Hamar etter flukten fra Oslo, bestemte Stortinget at det skulle forhandles med tyskerne. «Var så dette et ordinært Stortingsvedtak», Anton Olstad?

På Elverum skal det være blitt vedtatt å slåss. Det var det neste møtet våre rømte myndigheter hadde på sin rett. I dag i skolene læres det høylydt om en Elverumsfullmakt, men etter utsagn fra Samfunnspartiets representant den gang, som var til stede på møtet, går det klart frem at noen slik fullmakt ikke ble gitt. Dermed lyves det i skolene.

Okkupasjonshistorien er det mest bedrøvelige kapittel i Norges nyere historie. Ja, så bedrøvelig og flaut at jeg for min del kvier meg for lenger å berøre temaet. Når jeg likevel spør som jeg gjør og fortsetter arbeidet, så er det fordi så mange landsmenn, fraksjoner og grupper er blitt uthengt og dømt som de egentlige forrædere, at det umulig kan bli nasjonal forsoning før alle kort er kommet på bordet, og den fulle sannhet er kommet frem.

Visst var Quisling the dark horse i spillet, men det ville være en smal sak for en våken regjering å arrestere ham, så det ikke ble han som kom til å avkreve et Kongens NEI. I ettertid ser det faktisk ut som, fordi man hadde så inderlig god bruk for en ulykkesfugl til å

skyldte på, så arresterte man ham ikke!

Og dessverre, rettsoppgjøret må tas frem igjen, men denne gangen ikke for ulykkesfuglene sin skyld, men for de virkelig ansvarliges skyld. Ulykkesfuglene omkring Quisling har sannelig fått nok. Men hva med en regjering og et Storting som «ofret» Oslo, som på Hamar besluttet forhandlinger og som først på Elverum, flere dager etter den 9. beslutnet mobilisering.

Og, som om ikke dette var nok. Det samme Storting som overlot Oslg uten sverdslag, som møttes på Hamar og besluttet forhandlinger, men som på Elverum dagen etter etter besluttet krig. — Det samme Storting møttes i Oslo høsten 1940. Under den såkalte riksakten gikk 92 av de den gang 150 representantene inn for å avsette sin konge og regjering. Om noen skal kalles forrædere, hvem andre enn regjering og Storting i 1940 kan kalles med et så belastet ord? Ja, quislingene, til tross.

Det var dette establishment Dybwad Brochmann fikk 3,5 års tukthus og 12 år tillitstap for å ha kritisert.

John Sand skriver i Morgenbladet i Oslo for nylig at våre rømte landsmenn i London var å se på som privatfolk inntil de fikk jobb i alliert hær og flå-

te. Den norske stat var suspendert, i alle fall midlertidig. Men hvem vil vel i dag være enig med Sand i at det var slik det foregikk.

Anders Ryste

110140

E 1971

NY